

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 29 april 2020

Saken

Bosättning

Nämndens beslut

Nämnden beslutar att NN kan härleda rätt till svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Grekland. Det ankommer på CSN att pröva ansökan i övrigt.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för studier till pilot i Grekland med start den 4 maj 2020. I samband med sin ansökan anförde NN bland annat följande. Hon är svensk medborgare och har under större delen av sitt liv bott, studerat och arbetat i Sverige. År 2010 flyttade hon till Spanien för att jobba på Thomas Cook Airlines Scandinavia och för att lära sig spanska. I Spanien arbetade hon sedan på IKEA under en period innan hon, på grund av krisen i Spanien, blev uppsagd. År 2019 fick hon jobb på SAS med bas i Stockholm och har sedan dess bott mer i Sverige än i Spanien. Hela hennes släkt, inklusive hennes äldsta son, bor i Sverige. Hennes yngsta son bor kvar i Spanien med hennes man, men hela familjen siktar på att arbeta/studera i Sverige framöver. På grund av coronakrisen står hon utan jobb och har blivit uppmuntrad av sin arbetsgivare att utbilda sig till pilot för att på så sätt trygga sin anställning. – NN bifogade handlingar rörande den sökta utbildningen.

CSN avslog ansökan med hänvisning till att NN inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde även att NN heller inte kan få studiemedel enligt EU-rätten, eftersom CSN bedömt att hon inte är tillräckligt samhällsintegrerad i Sverige. NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Hon anser att hon uppfyller alla krav som ställs upp vid bedömningen av om en person är samhällsintegrerad i Sverige. Hon har bott i Sverige i 39 år av sitt 49-åriga liv och hon har studerat under totalt 17 år i Sverige. Hon har utmärkta kunskaper i svenska. Hon bor själv i Sverige när hon jobbar här och hennes äldsta son bor också här. Hon har hela sin övriga släkt och sina bästa vänner i Sverige. Sedan den 1 mars 2019

arbetar hon som Cabin Crew på SAS. Hon har precis fått förnyat kontrakt, men på grund av pandemin får hon för närvarande inga flygningar. Hon betalar skatt i Sverige och har även bolån och äger en bil här. Under sin tid i Spanien arbetade hon för två svenska företag. – NN bifogade ett flertal handlingar, bl.a. gällande tidigare studier och anställningar.

CSN överlämnade ärendet och inkom därefter, på nämndens förfrågan, med ett yttrande och anförde bland annat följande. CSN:s bedömning av NN:s samhällsanknytning med hänsyn till de nya uppgifter som inkommit i överklagandet var fortfarande att den inte var tillräcklig. Att NN har en anställning på SAS med bas i Sverige sedan mars 2019 och fram till nu bedömdes som för kort tid för att ha en stark samhällsanknytning. Den studerande bedöms ha centrum för levnadsintresse i Spanien. Även om hon har en viss samhällsanknytning till Sverige bedöms den inte vara tillräcklig.

NN har, efter att ha tagit del av CSN:s yttrande, inkommit med ytterligare synpunkter i ärendet och anført bland annat följande. Hon har alltid haft centrum för sina levnadsintressen i Sverige och hennes samhällsanknytning till och samhällsintegrering i Sverige har alltid varit starkare än den hon haft i Spanien, både ekonomiskt, socialt och kulturellt. Hon anser att CSN endast bedömt att hon haft en anställning under "för kort tid" och inte tittat på all evidens och historik. Sedan hon påbörjade sin anställning i mars 2019, har hon jobbat mer än heltid i Sverige på SAS inrikesflyg. Hon har en övernattningslägenhet i Stockholm, som hon hyr i andra hand, och där har hon bott mer än i Spanien sedan hon anställdes på SAS. Hon anser att hon, som svensk migrerande arbetstagare med stark samhällsanknytning till Sverige, blir hindrad i sin rörlighet inom EU och att det är diskriminerande. – NN bifogade ett flertal dokument rörande bland annat hennes utbildningar och anställningar i Sverige.

Författningsbestämmelser

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige om den studerande har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren.

I 12 kap. 6 § CSNFS 2001:1 anges följande. Det krav på bosättning som anges i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen gäller inte för en person som

1. uppfyllde bosättningskravet när han eller hon började sina utlandsstudier med studiemedel enligt studiestödslagen eller med utbildningsbidrag för doktorander, och
2. fortsätter att läsa med sådant stöd utan uppehåll.

I 12 kap. 6 a § CSNFS 2001:1 anges att kravet på bosättning inte gäller för en svensk medborgare som bosatt sig i utlandet på grund av sjukdom om han eller hon tidigare har varit bosatt i Sverige.

I 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 anges att om det finns synnerliga skäl lämnas studiemedel även om den studerande inte uppfyller kravet på bosättning i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen.

EU-rätten

I artikel 21 FEUF anges bland annat att varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

Nämndens bedömning

Av utredningen har framkommit att NN inte har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren. Förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 6 – 6 a §§ har inte framkommit. För att NN ska kunna beviljas studiemedel för studier i Grekland krävs därför att det finns synnerliga skäl. Sådana synnerliga skäl har, enligt nämndens mening, inte framkommit. NN kan därför inte få studiemedel enligt nationella regler. Frågan är då om hon kan härleda rätt till studiemedel från EU-rätten.

EU-domstolen anförde i sitt avgörande den 18 juli 2013 i de förenade målen C-523/11 och C-585/11, Prinz och Seeberger, att det får förekomma krav på anknytning och integration, men att det avseende det i målet prövade tyska bosättningskravet var fråga om en allt för generell begränsning som utgjorde hinder mot den fria rörligheten och att det istället bör ankomma på den nationella domstolen att avgöra den verkliga graden av anknytning. Detta innebär, enligt nämndens mening, att det svenska bosättningsvillkoret för studiemedel inte kan tillämpas generellt vid bedömningen av om en unionsmedborgare har rätt till studiemedel.

Fråga är då om NN har tillräcklig anknytning till Sverige för att kunna härleda rätt till svenskt studiemedel ur EU-rätten. Några av de faktorer som därvid kan vägas in, och som finns uppräknade i det nämnda avgörandet från EU-domstolen, är t.ex. om den sökande är medborgare i landet och genomfört en betydande del av sin skolgång där. Även faktorer som att fastställa centrum för levnadsintressen, familjeband, anställning, språkkunskaper eller andra sociala eller ekonomiska band kan, enligt EU-domstolen, visa sådan anknytning.

EU-domstolen har fastslagit att den nationella domstolen ska avgöra den verkliga graden av anknytning till Sverige. Så som nämnden funnit, genom tidigare praxis, görs detta genom en samlad bedömning av de faktorer som kan påvisa sådan anknytning.

Som redovisats ovan är NN svensk medborgare, men har sedan år 2010 varit bosatt i Spanien, där hon alltjämt har sin make och en av sina söner. I ärendet är emellertid klarlagt att NN är född och uppvuxen i Sverige, att hon har bott 39 år av sitt liv här samt att hon har genomfört hela sin skolgång i Sverige och även arbetat här. Det har även klarlagt att NN, sedan den 1 mars 2019, har en anställning i Sverige, för SAS med bas i Stockholm, samt att hon betalar skatt och är socialförsäkrad här. Det har även framkommit att hennes äldste son bor och studerar i Sverige. NN har själv uppgett att hon, sedan hon fick anställningen på SAS, har vistats mer tid i Sverige än

i Spanien. Vid en samlad bedömning finner nämnden att, även om NN har starka band till Spanien, hennes samhällsanknytning till Sverige är tillräcklig för att hon ska kunna härleda rätt till svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Grekland med stöd av EU-rätten. Överklagandet ska därför bifallas. Det får ankomma på CSN att pröva ansökan i övrigt.

Robert Schött

Lisa Phiri

Beslutet har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande i nämnden, Robert Schött, direktör, och ledamöterna Anita Enocksson, vice ordförande, Sebastian Hasselström, Hans Eklund, Jessica Levin, Martin Mörk samt Helena Söderberg

Föredragande: Lisa Phiri

Kopia till CSN